10.10.2016

Eduskunta
Työ- ja elinkeinojaosto

HE 134/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017: Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja saaminen markkinoille

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä kirjallista lausuntoa liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017. Erityisesti lausunnossa halutaan näkemyksiä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemisesta sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisestä ja saamisesta markkinoille.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua innovaatiopolitiikan vaikuttavuudesta sekä rahoituksesta ja rahoituksen ongelmakohdista. Innovaatiopolitiikka on keskeisessä asemassa luotaessa kasvua ja hyvinvointia Suomeen.

1. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen

On tärkeää, että Suomi kehittyy vahvana tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan maana, joka tarjoaa kasvualustan niin yksinyrittäjille, mikroyrityksille kuin kasvuyrityksillekin. Globaalissa toimintaympäristössä innovaatiovetoinen kasvu on ainut vaihtoehto Suomen menestymiselle ja tässä suhteessa julkisia TKI-panostuksia ei tulisi heikentää.

Innovaatiorahoituksen pitää olla pitkäjänteistä ja ketterää. Nyt tämä rahoitus on helposti liian byrokraattista pienille yrityksille. Tällä hetkellä ohjauskeinot ovat lähtökohdiltaan laitos-, momentti- tai instrumenttikohtaisia. Innovaatiosetelikokeilu on saanut positiivisen vastaanoton pk-sektorilla yrityslähtöisen lähestymistavan vuoksi.

Myös korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten innovaatiotoiminta on hajanaista ja tulokset vaatimattomia. Korkeakoulusektorin työnjakoa, profiloitumista ja yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti tulee vahvistaa niin, että päällekkäisyydet poistuvat. Korkeakoulujen on pystyttävä kilpailemaan kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta, muodostettava kansainvälisesti houkuttelevia tutkimus- ja innovaatioympäristöjä (hubeja) sekä tuotettava maailmanluokan huippuosaajia. Globalisoituvassa toimintaympäristössä kaikkien yliopistojen on otettava strateginen lähtökohta yrittäjyyden edistämiseen. Oppilaitoksissa syntyviä innovaatioita ja huip-

puosaamista pitäisi pystyä kaupallistamaan paremmin. Nyt insentiivit tukevat tutkimusta, mutta eivät tutkimustulosten kaupallistamista.

Julkishallinnon puolella innovatiiviset hankinnat ovat hyvä avaus, jota kannattaa viedä systemaattisesti eteenpäin. On tärkeää, että hankintayksiöiden osaamisvalmiuksien lisäksi sähköisiä hankintajärjestelmiä edelleen kehitetään ja huolehditaan pk-yritysten pääsystä hankintoihin. Tämä tarkoittaa hankintojen jakamista osiin, jolloin myös pk-yritykselle mahdollistuu hankintoihin osallistuminen.

2. Uusien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja saaminen markkinoille

Kehittämishaaste I: yksinyrittäjät ja pienyritykset ovat innovaatiorahoituksen ulkopuolella

Innovaatiorahoitus tavoittaa kasvuhalukkaat yritykset kohtuullisesti. Nykyisten rahoitus- ja tukiresurssien haaste suurimmalle osaa suomalaisia yrityksiä on ilmeinen: innovaatiorahoitus ei tavoita pieniä yrityksiä riittävän hyvin.

Innovaatiorahoituksen olisi tuettava pienten yritysten kehittymistä (bottom up –toimintoja) mahdollistamalla aiempaa vahvemmin yrityslähtöisten tarpeiden ja tukiprosessien huomioimisen. Innovaatiopolitiikan keskiössä ja kaikessa tekemisessä on oltava vahva kaupallistamisen näkökulma. Pienten yritysten näkökulmasta on myös keskeistä, että rahoitusohjelmat ovat riittävän pitkäkestoisia. Palvelumuotona innovaatio- ja palveluseteli ovat tervetullut uudistus.

Kehittämishaaste II: Tarvitaan joustavia ja ketteriä rahoitusmuotoja innovaatiorahoitukseen

Pk-yritysten innovaatiotoiminnan kuten myös yleisemmin kehittämistoiminnan ja kasvun kannustamisessa sekä niihin kohdistuvassa rahoituksessa ovat usein haasteena rahoittajien varsin tiukat rajaukset siitä, mitä ovat innovaatiot, kehittäminen ja kasvu. Pk-yritysten innovaatio- ja kehittämistoiminta voi kohdistua sekä varsin arkisiin tuoteprojekteihin kuin yhä useammin palveluinnovaatioihin, jotka eivät aina tunnu sopivan avustusten ”raameihin”, mutta jotka toteutuessaan voivat luoda uutta liiketoimintaa, uusia verkostoja ja uusia markkinoita.

Kehittämishaaste III: Avustuksista lainapainotteisuuteen

Innovaatiorahoituksen rahoitusvaltuudet ovat supistuneet ja muuttuneet lainapainotteisemmiksi. Avustusmuotoisten rahoitusvaltuuksien supistuminen merkitsee sitä, ettei innovaatiorahoitusta pystytä tarjoamaan yritysten radikaaliin uudistumiseen ja sitä palvelevaan tutkimukseen siinä määrin kuin aiemmin. Lisäksi pankkirahoituksen saanti innovaatiotoimintaan voi olla vaikeaa.

Vastaavasti tuotteen markkinoille saamiseen tarvittaviin kokeiluihin, demoihin ja pilotointiin on tarjolla aiempaa enemmän lainamuotoista rahoitusta. Linjaus on ymmärrettävä, tosin jatkossa tulee huolehtia yritysten halukkuudesta riskinottoon ja kasvuun myös lainarahalla. On syytä vahvistaa markkinointia ja viestintää lainarahoituksen ehdoista ja mahdollisuuksista.

Kehittämishaaste IV: Korkeakoulujen t&i-palvelut ja yritysyhteistyön palvelut eivät kohtaa pienten yritysten tarpeita

Korkeakouluverkoston tulee taata pk-sektorille mahdollisuus laadukkaisiin ja nopeasti hyödynnettäviin t&i-palveluihin. Tällä hetkellä palvelut ja yhteistyömuodot kohdistuvat ennemminkin suuriin kun pieniin yrityksiin.

Osana hallituksen yrittäjyyspakettia lanseerattu innovaatio- ja palvelusetelikokeilu on oikeansuuntainen toimenpide, jonka avulla pienet yritykset voivat aktiivisesti hakea palveluita korkeakouluilta ja yksityisiltä palveluntarjoajilta.

Vastaava haaste liittyy uuden yrittäjyyden synnyttämiseen. Suomalaiset yliopistot eivät tuota uutta yrittäjyyttä ja yrityslähtöistä toimintaa riittävästi. Eri selvitysten mukaan korkeakoulujen, erityisesti yliopistojen yrittäjyystoiminta on sirpaleista ja heikosti johdettua. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus- ja toiminnanohjausjärjestelmä määrittelee viime kädessä sen, miten korkeakoulut profiloivat yrittäjyys- ja innovaatiotoimintansa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitukseen olisi tuotava elementti, joka tukisi yritysyhteistyötä, tutkimuksen ja osaamisen kaupallistamista sekä opiskelijoiden startup –toimintaa.

Kehittämishaaste V: Yrittäjyyskokemus jokaiselle nuorelle

Yrittäjyys on kisällilaji. Jotta Suomeen syntyisi tulevaisuudessa riittävästi kasvuyrittäjyyttä, kaikille opiskelijoille pitää saada kokemus yrittäjämäisestä toiminnasta koulutuspolkunsa aikana. Yrittäjävalmiuksien kehittäminen korkea-asteella maisteri- ja tohtorikoulutuksiin on tärkeää; tuottavuuden uusi kasvu syntyy jatkossa korkean teknologian palveluihin.

Kehittämishaaste VI: EU-rahoitusmahdollisuudet hyödynnetään vain osittain

Suomalaiset yritykset ovat pärjänneet hyvin EU-rahoituksessa, erityisesti Horizon 2020 -rahoituksessa. Rakennerahastojen osalta tilanne on epäselvempi; yritykset eivät ole kokeneet saaneensa odottamaansa vaikuttavuutta rakennerahastohankkeista. Hankkeet pirstoutuvat liian pieniksi hankkeiksi joiden hyöty jää pieneksi.

Kehittämishaaste VII Team Finland

Kaupallistamisen kannalta TKI-toiminnan pitää saumattomasti kytkeytyä Team Finland -toimintaan, jonka tehtävä on auttaa yrityksiä menestymään kansainvälisillä markkinoilla (mm. Finpro). Myynti ja markkinointi ovat tunnetusti pullonkaula, eikä kaupallistamiseen kannusteta tutkimushankkeissa. Myös oppilaitosten tulee paremmin etsiä kansainvälisiä vastapareja. Tekesillä on keskeinen rooli Team Finland -toiminnan kehittämisessä.

Suomen Yrittäjät

Mika Tuuliainen
koulutusasioiden päällikkö

Thomas Palmgren
kansainvälisten asioiden päällikkö